

Aan

Directie Sociaal-medische zaken,
Mevr. J.K. Hirscher, lid RvB

Onderwerp

Ongevraagd advies: herziening beleid voorschotten bij niet tijdige
sociaal medische beoordeling

Datum

21 september 2023

Contactadres

Centrale Cliëntenraad

Kopie aan

- alle dc's
- Directeur Werkbedrijf
- Brigitte van Erp (SBK)
- LCR

Geachte heer/mevrouw,

De centrale cliëntenraad wil uw aandacht vragen voor het voorkomen van problemen bij cliënten die het gevolg zijn van het ontvangen van een voorschot door UWV omdat de sociaal-medische beoordeling niet tijdig kan plaatsvinden. We willen UWV vragen om het voorschotbeleid aan te passen, zodat dit voor cliënt (en UWV) minder zware gevolgen heeft.

Situatieschets en knelpunten

Er zijn verschillende negatieve consequenties voor cliënten door het uitlopen van de WIA beoordeling.

Ten eerste levert de onzekerheid van de situatie stress en vragen op. Vragen zoals: Wat wordt er precies van mij verwacht? Wanneer kan ik een beoordeling verwachten? Wat gebeurt er met mijn kansen op betaald werk? Hoe kan ik verantwoord re-integreren zonder een medische beoordeling van mijn beperkingen (FML) en zonder medische begeleiding? Welke financiële consequenties zijn er? Deze onzekerheid wordt verder gevoed door passages zoals die te vinden zijn op de UWV-website: "Indien u niet in aanmerking komt voor een WIA- of WW-uitkering, hangt het af van uw specifieke situatie of u het reeds ontvangen voorschot dient terug te betalen."

Daarnaast tast het uitblijven van de beslissing in feite de uitkeringsrechten van cliënten aan. Tijdens het wachten op de beslissing, wat soms wel op kan lopen tot 1 jaar, worden uitkeringsrechten opgesoupeerd. Deze tijd kan niet worden gebruikt voor re-integratie, omdat daarvoor een medisch oordeel nodig is. Een ons inziens zeer ernstige consequentie is dat mensen geen tijd meer hebben om een inkomensval te voorkomen, maar daar na de WIA-beslissing direct mee geconfronteerd worden, omdat op het moment van de WIA-toekenning niet alleen de hoogte van de voorschotten wordt verrekend met de (WW of WIA) uitkering, maar daarmee ook meteen de duur van de uitkering wordt terug gebracht. Dit betekent voor mensen die na verrekening door hun WW-rechten of loongerelateerde periode (ingeval van WIA) heen blijken te zijn, direct te maken krijgen met een inkomen op bijstandsniveau in de Participatiewet, of per direct in de Vervoluitkering WIA terecht komen, omdat zij geen werk hebben kunnen zoeken dat bij hen past. Doordat de uitkomst van de medische beoordeling niet helder is, ontbreekt een duidelijke handelswijze.

Conclusie en oplossing

De bovengeschetste consequenties zijn dusdanig ernstig, dat ons inziens het voorschotbeleid herzien moet worden om de aangetaste rechten te repareren.

De oplossingsrichting zoeken wij in een vergelijking met het opleggen van een loonsanctie aan een werkgever. In situaties waarin de werkgever niet voldoet aan zijn re-integratieverplichtingen, kan UWV een loonsanctie opleggen, zodat de werkgever verplicht wordt het loon van de werknemer door te betalen totdat de tekortkomingen zijn verholpen. De parallellen met UWV zijn hier duidelijk aanwezig. Als UWV niet in staat is om tijdig een sociaal-medische beoordeling uit te voeren, zou het in plaats van een voorschot, een compenserende betaling moeten doen, gelijk aan 70% van het dagloon van de werknemer. Op deze manier worden de uitkeringsrechten gerepareerd, omdat deze niet langer worden verrekend. Dit zou tevens de onzekerheid wegnemen die cliënten momenteel ervaren. De situatie van een uitblijvende WIA beoordeling en de onzekerheid die dat oplevert, ligt volledig buiten de invloedssfeer van de cliënt zelf, daar het een interne kwestie betreft van UWV.

UWV dient dan ook de client te compenseren voor de consequenties van het in gebreke blijven voor de duur van het in gebreke blijven.

Naast de voordelen voor de cliënt zijn er ook aanzienlijke positieve aspecten voor UWV. Het voorgestelde model zou naar verwachting leiden tot minder administratieve handelingen, minder druk op het Klantcontactcentrum (KCC) en een lagere mate van foutgevoeligheid. Bovendien zou UWV kosten kunnen besparen, aangezien er momenteel aanzienlijke financiële middelen worden besteed aan cliënten die, bij het uitblijven van een tijdige beslissing, een beroep doen op de Wet Dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen, met een maximumbedrag van 1442 euro per cliënt.

Juridisch gezien wordt dit voorstel ondersteund door de volgende wettelijke artikelen:

- **Rechtszekerheid (artikel 3:2 AWB):** Het beginsel van rechtszekerheid impliceert dat burgers in staat moeten worden gesteld om hun rechten en plichten te begrijpen en te handelen op basis van duidelijke en voorspelbare regels. Als UWV niet tijdig kan voorzien in de benodigde beoordeling vanwege een tekort aan verzekeringsartsen, ontstaat er onzekerheid voor de cliënt. De cliënt kan redelijkerwijs niet verantwoordelijk worden gehouden voor het interne organisatorische probleem van UWV dat de voortgang van de beoordeling vertraagt.
- **Zorgvuldigheidsbeginsel (artikel 3:2 AWB):** Het zorgvuldigheidsbeginsel vereist dat bestuursorganen de vereiste zorgvuldigheid betrachten bij de voorbereiding en uitvoering van hun besluiten. Als UWV onvoldoende verzekeringsartsen heeft om de beoordelingen tijdig uit te voeren, kan dit worden beschouwd als een schending van het zorgvuldigheidsbeginsel, omdat het leidt tot vertragingen en onzekerheid voor de betrokken cliënten.
- **Evenredigheidsbeginsel (artikel 3:4 AWB):** Het beginsel van evenredigheid vereist een evenredige afweging tussen de belangen van de burger en die van het bestuursorgaan. In dit geval zou kunnen worden beargumenteerd dat het uitstellen van een beoordeling als gevolg van een tekort aan verzekeringsartsen niet evenredig is in verhouding tot de negatieve gevolgen die dit heeft voor de cliënt, zoals onzekerheid en mogelijke financiële problemen.

Advies

Samenvattend is het advies dan als volgt.

Bij onvermogen om tijdig een sociaal-medische beoordeling uit te voeren zou UWV, in plaats van een voorschot te geven, een compenserende betaling moeten doen die gelijk is aan 70% van het dagloon van de client en voor de duur dat de beslissing over de WIA toekenning uitloopt op de voorgeschreven wettelijke termijn. Dit zou de geschetste onzekerheid grotendeels voorkomen en negatieve gevolgen voor de uitkeringsrechten en een mogelijke armoedeval. De toekenning van uitkeringsrechten vindt plaats na de beoordeling, niet daarvoor. Dan moet dat ook de ingangsdatum van de uitkering zijn en niet verplaatst worden naar voren.

Om de onzekerheid tijdens de wachttijd nog verder weg te nemen, adviseren wij de tekst op de site te vervangen in aansluiting op de voorgestelde procedure en daarnaast proactief informatie aan te bieden en bestaande vragen te voorkomen.

Om deze periode te overbruggen kan UWV, de cliënt (vrijwillig) een re-integratieaanbod doen vergelijkbaar aan cliënten die een ziekte-uitkering krijgen van UWV. Het betreft een situatie die buiten de controle van de cliënt ligt, aangezien het een interne aangelegenheid is van het UWV.

Het vormt een kernpunt van de missie van het UWV om de kwaliteit van haar dienstverlening te versterken, zodat cliënten gezien, gehoord en geholpen worden. Door dit ongevroegde advies ter

harte te nemen, kunnen talloze uitdagingen van cliënten die een voorschot ontvangen wegens vertraging in de sociaal medische beoordeling, proactief worden vermeden.

Mocht u vragen hebben over dit ongevraagd advies dan zijn we bereid om een toelichting te geven. We gaan er van uit dat u een schriftelijke reactie op dit ongevraagd advies zult geven conform regeling cliëntenparticipatie UWV.

Namens de Centrale Cliëntenraad UWV,
Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Anneke Letschert', written over a horizontal line.

Anneke Letschert
Voorzitter Centrale Cliëntenraad